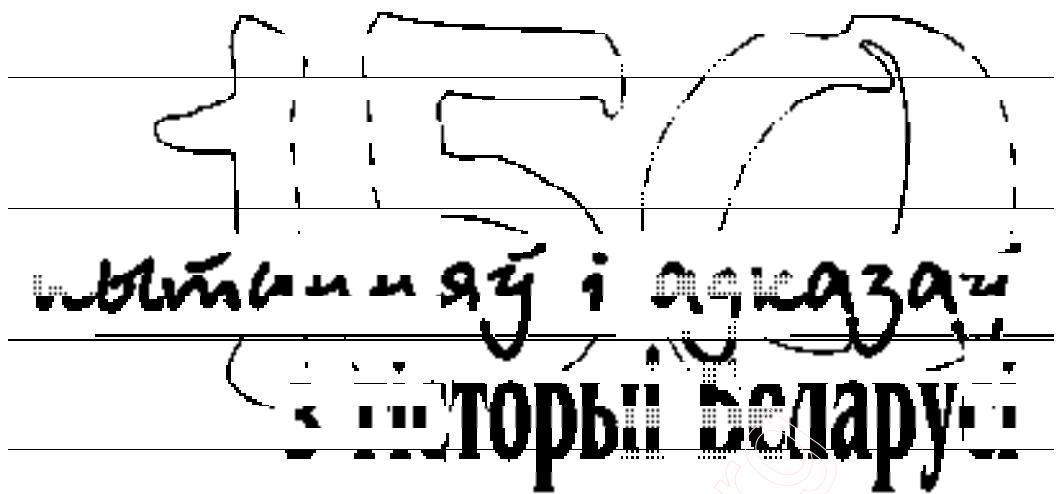

21-22
неканонічні апокаліпсиси
з гісторыі Беларусі

KAMUNIKAT.org

КАМИУКАТ.org

Вільня
«Наша Будучыня»
2002

Укладальнікі
Зьміцер Санько, Паван Саверчанка

Падбор ілюстрацый
Яўгена Куліка, Зьмітра Санько

Тэксты да ілюстрацый падрыхтаваў
Зьміцер Санько

У афармленні вокладкі выкарыстаны малюнак
Уладзіміра Лукашыка

Укладальнікі выказваюць
вялікую падзяку за дапамогу ў выданні
спадарству Альберту і Любові Вінакуравым
і Андрусю Жвеіру

Выданню кнігі спрыялі таксама
Беларускі Дабрачыны Фонд Вялікай Брытаніі,
асабіста айцец Аляксандр Надсан і спадарыня Лёля Міхалюк,
за што ўкладальнікі ім шчыра ўдзячныя

**150 пытанняў і адказаў з гісторыі Беларусі / Уклад. і прадм. З.Санько, I.
С 81 Саверчанка. — Вільня: Наша Будучыня, 2002. — 238 с.: іл.**
ISBN 9986-9229-6-1

У папулярнай форме падаюцца разнастайныя звесткі з беларускай гісторыі пра
найважнейшыя падзеі мінулага, пра выдатных дзяржаўных асобаў, славутых герояў, дзеячоў
культуры і інш.

Кніга адресуецца шырокаму колу чытачоў.

ПРАДМОВА
ДА ГЭТАГА ВЫДАННЯ

Гэтая кніга — падарунак нашым чытачам, якія некалі прыхільна сустрэлі “100 пытанняў і адказаў з гісторыі Беларусі”. Тады мы атрымалі шмат лістоў-водгукав з пытаннямі, на якія чытачы не знайшлі адказу ў той кнізе. Яны цікавіліся, што такое шляхта, хто такія лісоўчыкі, ці былі беларускія казакі, як адбывалася ў нас Каstryчніцкая рэвалю-цыя, за што змагаліся ваяры “Зялёнаага Дуба” і г.д. Адказамі на гэтыя ды іншыя пытанні і дапоўнена сучаснае выданне, якое фактычна ёсць ужо новай кнігай.

Асаблівая ўвага ў ёй аддадзеная малюнкам. Ілюстрацыйны шэраг параўнальна з папярэднім выданнем значна абноўлены і пашираны. Шмат якія карты і схемы спецыяльна зроблены для гэтага выдання. Мы палічылі патрэбным таксама даць да некаторых ілюстрацый разгорнутыя подпісы. Дапытлівы чытач знойдзе тут цікавыя звесткі, якія паглыбяць веды пра колішнія падзеі ды асобаў, пашираць уяўленне пра асаблівасці гістарычнага практэсу ў нашай краіне. Каб зручней было карыстацца кнігай, гэтыя тэксты мы адасобілі ад асноўнага матэрыялу, падаўшы іх іншым шрыфтам.

За апошні дзесятак гадоў у нас выдадзена багата навукова-папулярнай ды асветніцкай гістарычнай літаратуры. Як спрэвядліва заўважыў наш калега Міхась Чарняўскі, гэтулькі яе не надрукавалі за ўсю нашу папярэднюю гісторыю. Каб дапамагчы чытачу зарыентавацца ў гэтых выданнях, мы намерыліся хоць збольшага пералічыць іх пры канцы кнігі. Дыялазон гэтых твораў даволі шырокі і паводле тэматыкі (ад біяграфічнага нарыса да панарамнага гістарычнага агляду), і паводле характеристу (ад кампіляцыі да навуковага даследвання ў даступным выкладзе), і паводле чытацкага адрасу (ад школьніка да сталага чытача, ужо даволі абавязнага ў айчыннай гісторыі).

Мы шчыра ўдзячныя сябрам і калегам, якія дапамагалі нам рых-таваць гэтую кнігу, — Алесю Разанаву, Уладзіміру Маруціку, Міхасю Чарняўскаму, Віталю Катовічу, Віктару Сташчанюку, Пётру Драчову, Галіне Дзербінай, Тацяне Рошчынай, Станіславу Рудовічу, Уладзіміру Ляхоўскаму, Надзеі Саўчанцы, Арсеню Лісу, Наталі Саверчанцы, Антосю Кузьмічу.

Заўсёдную ўвагу і падтрымку мы адчувалі ад нашага старэйшага сябра Яўгена Куліка, які, на жаль, не дачакаўся выходу кнігі ў свет. Чалавек высокай культуры, тонкага густу і бездакорнага эстэтычнага чуцця, ён прыкметна паўплываў на яе канчатковы выгляд не толькі падборам ілюстрацый, але й мастацкім рэдагаваннем. Таксама дзякуючы яму мы атрымалі ласкавую згоду Уладзіміра Лукашыка на прапанову выкарыстаць ягоны твор у мастацкім афармленні вокладкі.

І ўрэшце, мусім адзначыць вялікую заслугу Наталі Санько, якая бескарысліва працавала з гэтай кнігай ад набору і праўкі да маке-тавання і падпісання ў друк, шмат разоў цярпіла перарабляла яе, імкнучыся давесці да дасканаласці. За гэта ёй — асаблівая падзяка.

Зъміцер Санько
Іван Саверчанка

ПРАДМОВА
ДА ПЕРШАГА ВЫДАННЯ

“Няма больш занядбанай дзедзіны ў сьветавой пісменнасьці, як гісторыя паняволеных народаў”, — гэтыя словаў Вацлава Ластоўскага, напісаныя шмат гадоў таму, і сёння застающа для нас на-дзённымі. Знаходзячыся паміж суседзяў — учарашніх братоў “па сацыялістычным лагерам”, якія шпарка адраджаюць сваю дзяржавасць, трывала ўсталёўваюць незалежнасць, — мы востра адчуваєм праўдзівасць гэтых словаў і, прачынаючыся да нацыянальнага жыцця, хочам зразумець сваё месца ў свеце, асэнсаваць, кім мы былі, як сталася, што дайшлі да такога стану, на які шлях нам узбіцца, каб прыйсці да лепшае долі.

Але не так проста паталіць прагу ведаў аб сваёй мінуўшчыне, бо справа іх папулярызацыі, на жаль, у нас вельмі занядбаная. І таму не дзіўна, што “сэрэднестатыстычны” беларус ведае з гісторыі каго заўгодна — Дэмітрыя Данскага, Пятра I, Суворава, урэшце Кромвеля, Напалеона, Пілсудскага, толькі не сваіх нацыянальных герояў. Вось для такога беларуса, з арабаванай памяццю, але з жаданнем далучыцца да сваіх каранёў, і стваралася гэтая кніга.

Прызначэнне і аbumовіла выбар жанру — “у пытаннях і адказах”. Зразумела, гэтакі падыход у падачы гістарычнага матэрыялу мае свае хібы, найперш фрагментарнасць выкладу, і, вядома ж, саступае сістэматычнаму агляду гісторыі, замінае панарамнаму ўспрыманню яе. Аднак, з другога боку, пэўнасць пытанняў, лаканічнасць і даступнасць адказаў, засяроджанасць на ключавых момантах, падзеях і асабах дае істотныя перавагі такому падыходу, асабліва калі мець на ўвазе непадрыхтаванасць чытача.

Шмат каму, напэўна, будзе нязвыклі сустрэць тут нетрадыцыйныя погляды і на “адзіны старажытнарускі народ”, і на ўзнікненне Вялікага Княства Літоўскага, і на “залаты век” у гісторыі нашае дзяржавы, і на вуніі з Польшчай, і на расейскую акупацыю (вядомую як “уз’яднанне”), і, мабыць, на многае іншае. Ды гэта й не дзіва, бо стэрэатыпы занадта глыбока ўеліся ў нашу свядомасць. Нас столькі гадоў кarmілі хлуснёю, што мы і самі ўжо амаль паверылі ў сваю другаснасць, у сваю ніжэйшасць.

Сталася так, што хцівяя суседзі парасцягвалі нашыя скарбы, пры-своілі нашы святыні, зрабілі ўсё, каб адбіць нам памяць, а цяпер, пасміхаючыся, часам кажуць: “А хіба ў вас нешта было? Ды каб не мы, вы б дагэтуль у лапцях хадзілі”. Кім бы мы былі, “каб не яны”, няхай кожны разважыць сам, прачытаўшы кнігу. Урэшце, на гэтае, 101-е, пытанне лепей за ўсё адказаць не словамі, а настойлівай працай па адраджэнні нашае мовы, культуры, гаспадаркі, па ўма-цаванні нашае дзяржавы, спадзеючыся перадусім на свае сілы і на свой розум.

Аўтары гэтая кнігі — навукоўцы розных кірункаў. Усіх іх задзіночвае імкненне паказаць праўдзівую гісторыю, з гледзішча інтэрсаў Беларусі, імкненне даць нарэшце народу магчымасць паглядзець на мінуўшчыну не чужымі, да чаго нас доўга прывучалі, а сваімі вачымі.

Лічым сваім абавязкам выказаць шчырую падзяку Яўгену Куліку, Аляксею і Ірыне Марачкіным, Міколу Купаву, Уладзіміру Крукоў-скаму, якія ініцыявалі гэтую працу і бескарыслів дапамагалі ў яе ажыццяўленні.

*Іван Саверчанка
Зыміцер Санько*